

NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR VELDBIOLOGIE
OPGERICHT DOOR E. HEIMANS, J. JASPERS Jr EN JAC. P. THIJSSSE

VOGELLEVEN IN WASSENAARS DUINEN

HANS BLAAK.

Hoewel er sinds de aanvang van de inundatie van bepaalde duinterreinen, bekend als het Lek-Duin-Project, nog maar twee broedseizoenen voorbijgingen, kan reeds nu worden vastgesteld, dat de veranderingen in het landschapsbeeld gepaard gaan met een snelle ontwikkeling der avifauna. En daar verwacht mag worden, dat de bevoeiingswerken vóór 1958 gereed zullen zijn en het vogelleven na het verdwijnen der draglines tot volledige ont-plooiing zal kunnen komen, is het nuttig nu een overzicht te geven van de vogelstand in het terrein van de 's-Gravenhaagse Duinwaterleiding.

In de terreinen langs de binnenduintrand, Meyendel, Sparregat, Kijfhoek en Bierlap, De Klip en het aangrenzende Duinrel, waar zowel loof- als naaldbos, verspreide

boomgroepen, dicht struikgewas en grote open vlakten vele vogelsoorten een ideale gelegenheid tot nestelen boden, werd reeds van oudsher een rijke vogelstand aangetroffen. Tot het voorjaar van 1957 werden daar als min of meer regelmatige broedvogels aangetroffen:

Spreeuw	Grote lijster
Groenling	Wielewaal
Kneu	Nachtzwaluw
Vink	Koekoek
Huismus	Braamsluiper
Gekraagde roodstaart	Grasmus
Nachtegaal	Tuinfluiters
Spotvogel	Heggenmus
Zwartkop	Fitis
Zanglijster	Tijftjaf
Merel	Boompieper
Boomleeuwerik	Tortelduif

Fig. 1. „Een schelpenstrand vult de herschepping aan.”

Foto Hans Blaak.

Kleine bonte specht	Zwarte kraai
Grote bonte specht	Kauw
Groene specht	Ekster
Koolmees	Vlaamse gaai
Pimpelmees	Ransuil
Staartmees	Steenuil
Kuifmees	Bosuil
Winterkoning	Boomvalk
Roodborst	Torenvalk
Houtduif	

In de sterker geaccidenteerde duinterreinen, met minder boomgroei, maar met meer struikwoestenijen, broedden behalve vele reeds genoemde kleinere vogels nog tal van andere soorten:

Sprinkhaanrietzanger	Britse Kleine mantelmeeuw
Grauwe klauwier	
Tapuit	Stormmeeuw
Roodborsttapuit	Wilde eend
Paapje	Fazant
Witte kwikstaart	Patrijs
Kuifleeuwerik	Wulp
Zilvermeeuw	Scholekster

Bij enkele vogelsoorten kan nog even stilgestaan worden. Het aantal Zilvermeeuwen werd voortdurend beperkt, hetgeen de ontwikkeling van de overige vogelstand merkbaar ten goede komt. In de meeuwenkolonie broedden 10 paar Britse Kleine mantelmeeuwen, terwijl op enige afstand een gemengd paar Britse Kleine mantelmeeuw/Zilvermeeuw nestelde. Voor 't eerst in de geschiedenis der Wassenaarse meeuwenkolonie was dit in 1955 voorgekomen. De stormmeeuwengemeenschap breidde zich ondanks de werkzaamheden aan het terrein uit tot tenminste 5 broedparen. Het aantal Wilde eenden, Tapuiten en Fazanten leek dit jaar groter dan ooit, hetgeen met zekerheid van het aantal Wulpen en Scholeksters gezegd kan worden (tenminste resp. 18 en 25 broedparen).

In de reeds aangeduide open terreinen

zijn thans fraaie plassencomplexen geformeerd. Deze veranderingen in het landschap beïnvloeden de ontwikkeling der avifauna sterk in gunstige zin. Door de komst van het water is voor veel meer vogels een goed biotoop tot stand gekomen, terwijl de aanleg van een schelpen-eiland, bedoeld voor plevieren, en andere maatregelen deze herschepping aanvullen. In nauw verband hiermee staat het broeden van:

Kievit	Zomertaling
Tureluur	Geelgors
Kleine plevier	Meerkoet
Velduil	Waterhoen
Bergeend	Dodaars
Slobeend	

Hierbij moet opgemerkt worden, dat in vroeger jaren, toen het duinterrein nog van nature vochtiger was, verscheidene vogel-

Fig. 2. Aangepikt ei van Britse Kleine mantelmeeuw. Foto Hans Blaak.

soorten, die nu als „nieuw” worden aangemerkt, reeds normale broedvogels waren. Ondanks het droger worden van het gebied wisten enkele zich nog te handhaven (Kievit; Bergeend, 1 jaar). Thans zijn dus terug, hebben zich uitgebreid of als „nieuw” gevestigd: 10 vogelsoorten, waarvan de aanwezigheid sterk verband houdt met de zo juist ontstane gesteldheid van het terrein.

De Kievit broedde in 1956 met 8 paar, het afgelopen voorjaar met 12 paar. Een paar Bergeenden bracht vorig jaar reeds enkele jongen in de nieuwe plassen groot, dit jaar leidden 2 paar ouden hun kuikens naar het water. Tureluur en Kleine plevier broedden dit jaar voor het eerst en elk met 2 paar, terwijl een paar Velduilen ook dit jaar weer een vijftal glanzend-witte eieren onder donker struikgewas deponeerde. Het broeden van de Geelgors in het aan-

Fig. 3. *Jonge Wulp.* Foto Hans Blaak.

grenzende gebied van Staatsbosbeheer (1956: 1 paar; 1957: 2 paar) staat m.i. niet rechtstreeks in verband met de inundatie van het duingebied. Vanzelfsprekend geldt dit wel voor Slobeend en Zomertaling (resp. 8 en 3 paar in 1957), terwijl Meerkoet, Waterhoen en Dodaars hun legsels verloren zagen gaan door werkzaamheden aan de plas waaraan zij broedden. Zij zijn zeer waarschijnlijk niet tot een hernieuwde broedpoging overgegaan.

Van groot belang zijn de plassen ook voor vele overzomerende, meestal nog niet broedrijpe vogels. Vele daarvan zullen er zich de komende jaren als broedvogels vestigen. Behalve jonge Zilver-, Britse Kleine mantel- en Stormmeeuwen, Wilde eenden, Scholeksters e.a. waren er (vaak in grote aantallen):

Kapmeuw	Gele kwikstaart
Visdiefje	Graspieper
Grote stern	Veldleeuwerik
Dwergstern	Bontbekplevier
Gierzwaluw	Strandplevier
Huiszwaluw	Oeverloper
Boerenzwaluw	Witgatje
Toppereend	Groenpootruiter
Smient	Grutto
Kuifeend	Blauwe reiger
Wintertaling	

Enkele malen werden waargenomen:

Rietzanger	Fuut
Oeverzwaluw	Geoorde fuut
Zwarte stern	Lepelaar
Noordse stern	Purperreiger
Kluut	Aalscholver

Gedurende het winterhalfjaar (nazomer, herfsttrek, winter) worden de plassen zeer druk door tal van vogels bezocht. De eenden verzamelen er zich in grote groepen, terwijl de verschijning van zwermen Spreeuwen en Kieviten reeds in juli gedachten oproept aan de naderende herfsttrek. De aanwezigheid van Witgatjes,

Fig. 4. *Broedende Wulp.*

Foto Hans Blaak.

Oeverlopers en groepjes Scholeksters, met het begin van witte halsbandjes, doet beseffen, dat de trek reeds is ingezet.

Behalve vele reeds genoemde vogels, waarvan enkele in geen enkel jaargetijde in de duinen ontbreken (Scholeksters, Eenden, Lijsterachtigen, Kauwtjes, Duiven), treffen we in het duingebied, en in het bijzonder nabij de plassen, nog aan:

Vink	Beflijster
Putter	Toppereend
Keep	Tafeleend
Grauwe gors	Brilduiker
Sneeuwgorst	Zwarte zeeëend
Ringmus	Ijseend
Sijs	Wilde zwaan
Barmsijs	Zilverplevier
Oeverpieper	Goudplevier
Holeduif	Zwarte ruiters
Turkse tortel	Steenloper
Bonte kraai	Regenwulp
Roek	Watersnip
Zwarte mees	Bokje
Matkopmees	Houtsnip
Goudhaantje	Roerdomp
Vuurgoudhaantje	Rietgans
Koperwiek	Grauwe gans
Kramsvogel	Mantelmeeuw

Al deze vogels verbleven enige tijd in het duingebied, hetzij om er te fourageren of te rusten gedurende een trekpauze, hetzij om er de winter door te brengen. Het drukste vogelleven werd over het algemeen ook

dan aangetroffen in de nabijheid der plassen. Vanzelfsprekend vertoefden in dit vogelrijke gebied van tijd tot tijd enige roofvogels, vaak vele tegelijkertijd:

Buizerd	Blauwe kiekendief
Ruigpootbuizerd	Grauwe kiekendief
Sperwer	Visarend
Smelleken	Slechtvalk
Bruine kiekendief	Boomvalk

Tot besluit van deze lijst van waarnemingen dienen nog vermeld te worden: Notenkraaker en Kruisbek. Deze werden in zg. invasiejaren eveneens in het Wasse-naarse duingebied waargenomen.

In het najaar van 1955 kwam dus het eerste Lekwater in de Wasse-naarse duinen, dank zij het initiatief van de directeur der 's-Gravenhaagse Duinwaterleiding, Ir. A. J. Gurck. Als Jan P. Strijbos in „Het Vogeljaar" van september 1957 schrijft, dat er teveel draglines zijn op de wereld, omdat zij het symbool van de onluistering van de natuur vormen, dan heeft hij vanuit zijn standpunt geredeneerd volkomen gelijk. Gelukkig heeft het werk in Wasse-naars duinen aangetoond, dat het ook anders kan. Daar waren de draglines en de bulldozers een manifestatie van het zeldzame samengaan van gemeenschapsbelang en vogelbescherming. Nu kan dit terrein zich ontwikkelen tot een der belangrijkste vogelgebieden van Nederland.

